Dragoş, Aurel, *Mit, Legendă şi Istorie pe valea Crişului Alb*,,în Administraţia Arădeană, vol. 10, Arad, 2015.
Dudaş, Florian, *Urme din trecut*, Oradea, Ed. Lumina, 2001.
Dudaş, Florian, "*Chipuri şi legende din trecut*".
Dicţionarul numirilor de localităţi cu poporaţiune română din Ungaria, Sibiu, 1909, Ed. "Asociaţiunii".
Glück, Eugen, Voievodatul din Clit la 1600.
Măgulean, Maria, *Monografia localităţii Hăşmaş* (lucrare dactilografiată).
Nagy, Ludovico, *Notitiae politico-geografico statisticae inclyti ragni partiunque eidem adnexarum,* Tomus Primus, Budae, 1828.
Pădureanu, Eugen, *Aşezarea fortificată de la Groşeni – Jidovina (jud. Arad*), Arad, Revista Ziridava.
S.J.A.N.A., *Pretura Plasei Beliu*, dosar nr. 98/1944.
Datele etnice (naţionalitate) şi confesionale ale localităţilor Comitatului Arad, de pe Forumul: www.kia.hu

Aurel Dragoş

COMUNA IGNEŞTI

Denumiri

Comuna Igneşti are ca sate aparţinătoare Minead, Susani şi Nădălbeşti. Ele au avut de-a lungul timpului mai multe denumiri:

Igneşti – Ignafalva, Agnafalva.
Minead – Menyed, Alsominyadul, Felsominyadul, Csernáminyad.
Susani – Szuszany, Zuzanfalwa.
Nădălbeşti – Nadalbafala, Nádfalwa, Nádalmas.

Repere geografice: Latitudine nordică – $46^0\ 25'\ 0''$, Longitudine estică - $22^0\ 10'\ 0''$, altitudine – 250-300 m, suprafaţă – 5.192 ha.

Comuna Igneşti este situată în partea de vest a ţării la contactul dintre Dealurile de Vest, Depresiunea Zărandului şi Munţii Codru Moma. În cadrul judeţului comuna Igneşti este într-o poziţie central nordică, centul de comună fiind situat la 87 de km. de municipiul Arad şi 5 km. de oraşul Sebiş. Intrarea în comună dinspre Sebiş se face pe DJ. 793C, care se prelungeşte cu DC 18 spre Nădălbeşti şi Susani. Unitatea administrativă se învecinează la S-S-E cu Sebişul, la N-V cu comuna Archiş, în N cu judeţul Bihor, iar la E-N-E cu comunele Dezna şi Moneasa.

Istoric

Din punct de vedere cronologic, cel mai vechi aşezământ menţionat, este Igneştiul întemeiat la 1418, urmat de Nădălbeşti atestat în anul 1519, urmat de Minead datând din anul 1553, iar ultimul atestat fiind satul Susani în 1561. Evoluţia istorică în spaţiul comunei în primele epoci ale istoriei nu este prezentată decât în spaţiul integrator al Depresiunii Zarandului. Acest lucru este urmarea faptului că cercetările arheologice în zona comunei sunt extrem de modeste. Din epoca dacică, dinainte de anul 106 a.Hr., la Igneşti s-au descoperit urmele unor aşezări nefortivicate. După înfrângerea din anul 1526 a maghiarilor de către turci la Mohacs, urmează transformarea Budi în paşalâc, stăpânirea turcească se întinde şi în partea de vest a principatului transilvănean. Cucerirea cetăţilor Dezna, Ineu, Pâncota şi Lipova se finalizează în anul 1566 când comitatul Zărand devine Sangeac. În urma luptelor de la Buda din anul 1686 şi Mohacs din 1687, Imperiul Hasburgic devine stăpân al Ungariei, dar atenţia lor se îndreaptă spre Principatul Transilvaniei care se bucura de o largă autonomie sub suzeranitatea otomană. Prin tratatul de la Blaj din anul 1687, Principatul este obligat să accepte armata imperială, urmând o lungă perioadă de dominaţie hasburgică. Aceasta se concretizează într-o multitudine de transformări care vor culmina cu formarea în februarie

1867 a dualismului Austro-Ungar iar în cee din urmă cu realizarea Statului Naţional Unitar începând din anul 1818.

Demografia

Igneşti, anul 1553 – 1 sesie iobăgească; 1742 – 4 fam.; 1747 – 12 fam.; 1786 – 34 fam.; 1806 – 43 fam.; 1828 – 44 fam. Evoluţia demografică a localităţii: 1851 – 198 loc.; 1857 – 399 loc.; 1869 – 261loc.; 1890 – 369 loc.; 1900 – 350 loc.; 1910 – 425 loc.; 1922 – 342 loc.; 1930 – 414 loc.

Minead, anul 1715 – 11 fam.; 1720 – 8 fam.; 1742 – 10 fam.; 1747 – 15 fam.; 1786 – 29 fam.; 1824 – 41 fam.Evoluţie demografică a localităţii: 1867 – 328 loc.; 1869 . 260 loc.; 1880 – 195 loc.; 1890 – 229 loc.; 1910 – 236 loc.; 1922 – 293 loc.; 1930 – 275 loc.

Nădălbeşti, anul 1552 – 3 sesii iobăgeşti; 1715 – 5 fam.; 1720 – 6 fam.; 1747 – 9 fam.; 1786 – 29 fam.; 1828 – 43 fam. Evoluţia demografică a localităţii: 1851 – 314 loc.; 1857 – 295 loc.; 1869 – 292 loc.; 1890 – 322 loc.; 1900 – 348 loc.; 1910 – 358 loc.; 1922 – 321 loc.; 1930 –329 loc.

Susani, anul 1715 – 19 fam.; 1720 – 14 fam.; 1747 – 13 fam.; 1786 – 61 fam.; 1828 – 81 fam. Evoluţia demografică a localităţii: 1851 – 531 loc.; 1857 – 499 loc.; 1869 – 485 loc.; 1890 – 477 loc.; 1900 – 457 loc.; 1910 – 512 loc.; 1922 – 479 loc.; 1930 –329 loc.

Biserica

a. **Biserica Ortodoxă**

La 100 de ani de la atestarea documentară a comunei, în anul 1653 se află de existenţa în localitate a Cazaniei lui Varlaam, ceea ce ne duce cu gândul la existenţa unei biserici. Prima biserică ortodoxă din Igneşti este consemnată în anul 1767, din ea păstrându-se până astăzi mai multe icoane. Biserica era construită din lemn, fiind amplasată pe un vârf de deal, dincolo de actualul cimitir, fiind folosită împreună cu locuitorii Mineadului. Primul preot ortodox care a slujit la biserica din Igneşti a fost Gheorghe Dronca, iar în anul 1782 este menţionat un alt preot Pavel Popovici. Vechea biserică este desfiinţată în timp construindu-se o nouă biserică cu amplasament pe locul actual al bisericii. În anul 1823 se sfinţeşte o nouă biserică din lemn cu hramul „Înălţarea Domnului” care va dăinui până în anul 1904. În perioada 1858 – 1860 în sat este preot Isaia Goldiş care era căsătorit cu fiica preotului din Răpsig, Floarea Cornea. Preotul Goldiş este chiar tatăl lui Vasile Goldiş, una dintre cele mai mari personalităţi implicate în Marea Adunare de la Alba Iulia de la 1 decembrie 1918. Actuala biserică este finalizată în anul 1990 cu sprijinul personal al preotului Ioan Montoi.

Biserica Baptistă

Primii baptişti au apărut în Igneşti în anul 1930, dar ei nu aveau un lăcaş de cult propriu. Prima locaţie de rugăciune a fost casa familiei Laslău Ignat şi Carolina. După 1990 se construieşte biserica baptistă „Sfânta Treime”, din iniţiativa unui vechi baptist local Toader Gruia şi a pastorului sebişan Constantin Chisăliţă.

Biserica Penticostală

Majoritatea penticostalilor au migrat de la biserica baptistă. În localitatea Igneşti primii penticostali au apărut în jurul anului 1948, principalii reprezentanţi fiind Mărioara Laslău, Aurelia Toader şi Aurel Boita. Actuala biserică penticostală din localitate a fost finalizată în anul 1992, predicator fiind prezbiterul Ioan Mureşan.

Biserica Adventistă

În ultimele 3 decenii în zonă au migrat mulţi locuitori ai judeţelor din zona Maramureşului şi Moldovei. Ei au adus şi o nouă religie, cea adventistă. Credincioşii adventişti sunt numiţi şi „sâmbătari”, deoarece ziua lor de odihnă este sâmbăta. Datorită numărului destul de mare al credincioşilor adventişti în anul 1992 s-a construit o biserică a acestui cult la Susani, iar apoi una la Nădălbeşti.

Învăţământul

Evoluţia fenomenului educaţional la nivel local s-a desfăşurat în strânsă legătură cu deciziile generale cu impact regional sau naţional. Încă din anul 1785, la propunerile contelui Theodor Iancovici împăratul iluminist austriac Iosif al II-lea propune înfiinţarea de şcoli naţionale. Astfel se înfiinţează instituţii de invăţământ în comitatele Bihor, Arad, Caraş, Timiş, Zărand şi Hunedoara. Documentele fondului arhivistic şcolar din 1789 menţionează că elevi din Nădălbeşti şi Susani frecventau cursurile şcolii din Dezna înfiinţată încă din anul 1772. Activitatea şcolară la Dezna era coordonată la început de învăţătorul Iacob Popovici iar din anul 1811 de învăţătorul Ieremia Lungu. Din anul şcolar 1822 – 1823 este menţionată şcoala din **Nădălbeşti** unde funcţiona ca învăţător Moise Gherehar, inclusiv în anul şcolar 1825 – 1826. În anul şcolar 1834-1835 este menţionat la Nădălbeşti învăţătorul Barbera Grigorie care coordona un efectiv de 19 elevi. Cursurile școlare se desfășurau într-o clădire închiriată. În anul școlar 1876-1877 au frecventat școala din Nădălbești 63 copii. Învățătorul Irimie Moise era salarizat cu 80 florini și bunuri în natură.

Începând cu anul şcolar 1842 – 1843 şcoala de la **Susani** este desfiinţată temporar, activitatea reâncepând din anul 1845 cu un efectiv de 26 elevi şi având ca învăţător pe Gheorghe Gherban. Școala din Susani funcționa într-o clădire din lemn. Învățătorul Ioan Herede era salarizat cu 80 florini și bunuri în natură.

Statistica şcolară la 1 noiembrie 1852 a protopiatului Ineu indica existenţa în zona actuală a comunei Igneşti a 147 de elevi repartizaţi 25 la Nădălbeşti, 51 la Susani 34 la Igneşti şi 37 la Minead.

Școala din Ignești funcționa într-un local construit în 1862. Salariul învățătorului se compunea din 80 de florini și bunuri în natură: grâu, porumb și lemne. Disciplinele școlare erau predate de preotul George Badea, absolvent de școală pedagogică.

În **Minead**, în 1877, lecțiile se țineau într-o clădire închiriată. Învățătorul George Burticică avea un salariu de 80 florini și diferite bunuri în natură.

În anul 1915 într-un raport al episcopului Aradului Ioan Ignaţiu Popp se menţionează că şcolile din Igneşti, Susani şi Minead nu mai funcţionau de mulţi ani, deoarece nu putea fi asigurat salariul învăţătorilor în valoare de 66 de coroane, situaţia rămânând aşa până după cel de-al II-lea război mondial. Anul şcolar 1947 – 1948 este remarcat prin existenţa la şcoala din Igneşti a unui număr mic de elevi, numai 41 din care 39 promovaţi. Din anul 1960 până în anul 1975 la Igneşti funcţionează şcoala generală de 8 clase. Printre cadrele didactice active în cei 15 ani putem menţiona pe: Opriţa Elena, Oană Valer, Veselie Florica, Ageu Terentie, Ageu Olimpia, Groza Maria, Moş Elena, Toader Constantin. Începând cu anul şcolar 1975 – 1976 şcoala generală este desfiinţată iar elevii sunt transferaţi la Sebiş. La Igneşti rămân doar clasele I-IV sub îndrumarea învăţătoarei Belei Iuliana, care rămâne în localitate până la pensionare în anul 1994.

Personalităţi

Din Igneşti s-au remarcat mai multe personalităţi mai ales în domeniul sportiv. Dintre ei amintim pe **Viorel Sima** –fotbalist la U.T.A.; **Emilian Urs**- fotbalist la Strungul şi la U.T.A., **Ioan Matei** – fotbalist la „Vagonul"; **Ciunta Lazăr** şi **Ciunta Dorel** – luptători la greco-romane. În domeniul cultural o putem aminti pe îndrăgita cântăreaţă de muzică populară **Laura Laurenţiu**. Un alt fiu al satului care i-a făcut cinste a fost colonelul de poliţie **Ioan Mureşan**.

Economie

Unităţile economice existente în comuna Igneşti sunt în număr mic, pe raza comunei fiind înscrişi un număr de 8 agenţi economici care sunt următorii:

1. Magazin cu vânzare agroalimentară: S.C.Consum COOP Sebiş SRL; S.C. Cor Sim Impex SRL; S.C. Gigilina SRL.
2. Prelucrarea lemnului (lemn de foc, paletizat, cherestea): S.C. Western Wood SRL; I.I. Laslău Dănuţ Sabin; A.F. Nemeş Nuţu, A.F. Toader Dan Octavian.

3. Curăţat păşuni: S.C. ROXI Building 2007 SRL.

Datorită migraţiei locuitorilor din alte judeţe, pe lângă obiceiurile şi tradiţiile locale în comuna Igneşti apar meşteşuguri şi îndeletniciri cum ar fi: confecţionarea din lemn de butoaie, doniţe, scări, furci, mobilier, împletirea de coşuri de nuiele şi mături, ateliere de fierărie unde se execută potcovitul cailor şi legatul roţilor, fabricarea rachiului din fructe (palinca) în cazane tradiţionale.

Folclor, tradiţii, obiceiuri

a. *Obiceiuri de nuntă*

În desfăşurarea nunţilor în zona comunei Igneşti se parcurg următorii paşi: mirele împreună cu rudele apropiate merg după naşi care le servesc prăjitură, se joacă 2 jocuri şi se merge cu naşii după mireasă, este adusă mirelui o „mireasă bătrână" în locul celei adevărate ceea ce stârneşte amuzamentul nuntaşilor; pe drumul ce duce de la naşi la mireasă, de la mireasă la cununie, de la biserică la locul unde se serveşte masa, cu dansul şi felicitările, întreg alaiul are în frunte un stegar; după miezul nopţii se cinsteşte mirele şi mireasa.

b. *Obiceiuri la botezul copiilor*

Naşa şi moaşa vin la copil acasă în ziua botezului pentru a-l pregătii pentru eveniment. Moaşa îmbracă copilul cu hăinuţe aduse de ea, îl înfaşă în pernă ducându-l la botez la biserică. Aici preotul rosteşte „Crezul" şi celelalte rugăciuni specifice botezului cum ar fii lepădarea de Satana. După toate aceste demersuri, pentru încreştinarea copilului se merge la casa copilului botezat unde se serveşte masa festivă.

c. *Obiceiuri de Paşti*

În preajma Paştilor în Săptămâna Mare se face în curtea bisericii foc de joi până duminică. În acest timp fete şi băieţi se perindă pe la foc, bat toaca, povestesc, supraveghează focul. Înainte şi după slujbă se „ puşcă cu carbid" utilizându-se ţevi special confecţionate. În Vinerea Mare, se „împristesc ouăle cu ceară" cu ajutorul „cişiţelor", colorându-se prin fierbere cu coji de ceapă, flori de gălbenele, creon chimic sau vopsea de ouă. La masa de Paşti se serveşte carne de miel, şuncă fiartă cu salată de sfeclă roşie ciocnindu-se şi ouă fierte roşii rostindu-se expresia „Hristos a înviat" răspunzându-se „ Adevărat a înviat".

d. *Obiceiuri de Crăciun*

Sunt cele mai numeroase obiceiuri ele desfăşurându-se de la Crăciun până la Bobotează.În Ajun se împodobeşte bradul, iar cei mici desfac cadourile primite de la cei dragi. Ulterior se porneşte prin sat cu colinde. În ajunul Anului Nou se merge cu Pluguşorul în echipe de 2 sau mai mulţi copii. Copiii sunt îmbrăcaţi cu şube şi căciuli de iarnă. Unii copii duc plugul, un copil duce „pixa" cu bani, iar alţii sună din zurgălăi. La sfârşit banii se împart în mod egal. În preajma Bobotezei, copiii merg împreună cu preotul cu „Iordanul". Fiecare casă de religie ortodoxă primeşte preotul în pragul casei, care stropeşte locuinţa cu un buchet de busuioc înmuiat în apă sfiinţită. În final credincioşii îşi fac cruce şi sărută crucea.

Bibliografie

Oancea Marius Claudiu, Oancea Rozalia Ana, *Igneşti – Monografie geografică,* Editura Universităţii „Aurel Vlaicu", Arad, 2009.

Popeangă, Vasile, *Rețeaua școlară arădeană din 1877*, în Vasile Popeangă, *Studii din domeniul științelor educației*, Editura ”Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2007.

Strategia de dezvoltare a comunei Igneşti 2015.

Radu Hord